

Per Linder

2014.04.28

Åby Haga

Ekonomirådet

599 92 Ödeshög

Stockholms katolska stift

linders.haga@compagnet.se

Box 4114

102 62 Stockholm

Kyrkans ekonomi

Jag var biskop Hubertus Brandenburgs sekreterare under några år i början av 1980-talet. Biskopsämbetet bestod då av biskopen, generalvikarie Paul Schmidt SJ, kansler monsignore Kristian Hylla och jag. Biskopen var då i full gång med att bygga kyrkor och församlingslokaler runt om i Sverige med hjälp av tyska katolikers generösa bidrag. Behoven var enorma. Kapell och församlingslokaler var inhysta i oerhört enkla och nedslitna lokaler. Jag följde alltid med biskopen på hans resor och såg själv hur torftigt och fattigt det var på många håll.

Kristian Hylla som alltså hade hand om stiftets ekonomi var emellertid mycket bekymrad. Han sade att en vacker dag sinar de tyska bidragen och då kommer församlingarna inte ha råd med fasta utgifter och underhåll. Vi förbygger oss sade han redan då.

Det verkar som om vi är där nu. Kyrkor och församlingslokaler behöver byggas, köpas, renoveras eller byggas ut. Vi har inte råd. Biskopen efterlyser idéer. Ja ett nytänkande behövs verkligen.

Jag återvänder till Kristian Hyllas synpunkter. Han avrådde från alla stora projekt. Behövs kyrkans närvaro på en ort, och det ansåg han naturligtvis ofta vara fallet, så kan det inte bli tal om andra lokaler än små kapell med angränsande lokaler i redan befintliga byggnader.

De nu befintliga kyrkorna och församlingslokalerna som framförallt byggdes under 80, 90 och 00-talet skall inte byggas ut, det är inte ekonomiskt försvarligt. Kan de underhållas är det stort. Vad gör vi då när antalet katoliker ökar och inte ryms i de kyrkor och kapell vi har? Problemet gäller ju framförallt söndagarnas mässor. Samtidigt som vi har dessa problem står ett oändligt antal kyrkor tomma eller används i relation till kostnader i ringa utsträckning. Detta gäller även söndagar. Har inte ekumeniken nått så långt att vi nu kan gå längre än att enbart träffas, samtala och be tillsammans. Skulle det inte gå att om söndagarna samsas om samma kyrka med Svenska kyrkan. Fira katolsk mässa vid en tidpunkt och protestantisk gudstjänst vid en annan?

Jag frågar er alltså om inte tiden är mogen för mera permanenta sådana ekumeniska lösningar på våra och Svenska kyrkans ekonomiska problem och lokalproblem. Skulle det inte framhäva splittringen än mer? Tvärtom, det skulle visa att vi kan samsas i samma Guds hus. Ekonomiskt måste det vara att föredra att gemensamt ansvara för en stor kyrka istället för många. Hylla skulle få rätt! Små lokaler och kapell som församlingarna kan bära för vardagar. Gemensam kyrka med Svenska kyrkan på söndagar.

Detta är en ekonomisk, ekumenisk, men även moralisk fråga. Vi kristna kan inte spendera ofantliga resurser på lokaler för att vi är oense om kyrkosyn, traditionen, ämbetet, sakramenten, den Helige Ande, påven... när människor lider sådan nöd här och ute i världen.

Svenska kyrkan klarar snart inte att ta ansvar för de kulturhistoriskt värdefulla kyrkorna. Många talar om att stat eller kommun skall gå in och ta huvudansvaret och sedan upplåta kyrkorna i första hand till Svenska kyrkan. På något sätt ligger den lösning jag här skisserat i tiden och kunna förenas med de kulturhistoriska aspekterna när det gäller användningen av kyrkorna.

Detta samarbete mellan kyrkorna måste rimligen initieras centralt av biskopar, men praktiskt genomföras lokalt. Alltid subsidiaritet. Möjligheterna kommer säkert att variera. Kanske gäller det bara att få till stånd ett lyckat exempel som kan visa vägen? Tanken är ju inte att Katolska kyrkan skulle låna en kyrka, utan ha gemensam kyrka för stora gudstjänster.

Det var min och delvis Kristian Hyllas idé till en på sikt hållbar ekonomisk, ekumenisk och moralisk lösning på katolska stiftets lokalbehov och dåliga ekonomi och Svenska kyrkans överskott på lokaler och dåliga ekonomi. På sikt måste det bli något i denna riktning! Det är oförsvarligt att bygga fler kyrkor i detta kyrktäta land. Det är min bestämda uppfattning att Svenska kyrkan i de allra flesta fall skulle vara positiv till ett sådant samarbete, men som sagt så borde man kanske börja med ett lokalt projekt som får visa vägen. Lämpligen där en för liten katolsk kyrka ligger någorlunda i närheten av en kyrka som man skulle kunna samsas om och där övriga förutsättningar kan förväntas föreligga.

Låt mig till sist citera några rader ur kyrkoherden i Linköping Harald Tigerströms skildring av ett besök hos den åldrige Albert Schweitzer i hans hemby Günsbach. De besöker kyrkan där Schweitzer spelar orgel och visar sin kyrka:

”Efter en timmes intensiv spelövning fylld till brädden av de mest underbara stämningar och klanger stänger Schweitzer av den elektriska väderlådan. Men innan vi lämnar kyrkan vill han, att jag skall titta lite närmare på dess inredning. Denna är så mycket mer värd ett studium som den saknar motsvarighet i flertalet andra kyrkor i världen. Blott 30 till 40 kyrkor i Elsass och några stycken i Schweiz uppges ha samma arrangemang för gudstjänstlivet som Günsbachs kyrka. Där ligger nämligen koret bakom ett galler, som endast öppnas vid katolska gudstjänster. Den protestantiska menigheten samlas däremot kring ett mer provisoriskt altare ute i kyrkan och givetvis också på annan tid. Även om man tycker att koret aldrig skulle tillåtas en dylik avskärmning, finner man det dock synnerligen sympatiskt att två olika konfessioner så kan dela ett och samma gudstjänstrum. Schweitzer ser också i detta goda samarbete en profetia och en maning till en framtid med religiös enhet.”

Så långt Tigerström. Jag anser naturligtvis inte en sådan delning av kor längre vara nödvändig eller önskvärd. Citatet visar däremot att den lösning jag skisserat här ovan inte är något nytt.

Hälsningar

Per Linder

Katolska kyrkans arv i andra samfund

Först några citat från Andra Vatikanconciliets "Dekret om ekumeniken", "Unitatis redintegratio".

"De som tror på Kristus och mottaget ett rätt dop har därigenom gjorts delaktiga – om än ofullkomligt – i den katolska kyrkans gemenskap."

"Av de olika faktorer och värden som tillsammans ger kyrkan dess liv, struktur och tillväxt, kan dessutom flera, till och med i stora antal och av väsentlig betydelse, förekomma utanför den katolska kyrkans synliga gränser, såsom Guds skrivna ord, nådens liv, tro, hopp och kärlek, Andens övriga inre gåvor liksom en del yttre värden. Allt detta som kommer från Kristus och leder till honom, hör med rätta till Kristi enda kyrka.

Hos de från oss skilda bröderna återfinns därtill många av den kristna religionens heliga handlingar, vilka på olika sätt enligt kyrkornas och samfundens egenart otvivelaktigt kan stärka nådens liv och bör erkännas såsom ägnade att ge tillträde till frälsningsgemenskapen."

Hur skall detta fattas? Rimligen menade konciliefäderna att allt sant kristet liv i de från katolska kyrkan skilda kyrkorna och samfunden och hos deras enskilda medlemmar historiskt härstammar från den katolska kyrkan, men att mycket gått förlorat för att man skall kunna tala om full gemenskap. Detta katolska kristna arv gäller naturligtvis den Heliga Skrift, heliga handlingar och andra traditioner som yttrar sig i till exempel arkitektur, konst, musik och litteratur. Katolska kyrkan är alltså rent historiskt källan till allt kristet liv var den än visar sig. I den meningen är kyrkan en alltifrån katolska och ortodoxa kyrkan, 1500-talets reformatoriska kyrkor, 1700-talets pietism, 1800-talets väckelserörelser och 1900-talets karismatiska pingströrelse. Spridning av kristen tro från dessa från katolska kyrkan skilda samfund är alltså något genuint gott ur kristen och katolsk synpunkt och förebådar det absorberande transformerande av alla kulturer i Kristi enda kyrka som leder till mänsklighetens enhet som Henri de Lubac SJ föreställer sig den eller det Omega som enligt Pierre Teilhard de Chardin SJ evolutionen leder till där Kristi framträdande är den världshistoriskt avgörande händelsen som har gjort mänsklighetens gudomliggörande möjlig. För oss i Sverige synes dessa visioner vara utopiska, men vi får inte glömma att kristendomen är inne i sin mest expansiva fas någonsin där drygt 2 miljarder människor på något sätt bekänner sig till Jesus Kristus.

Här kan det vara på sin plats att återge ett referat från ett av påvens tal.

Påven: En ny fas i relationerna mellan katoliker och evangelikaler

(06.11.2014) I ett möte på torsdagen med en delegation från den Evangeliska Världsalliansen, uttryckte påven Franciskus sitt hopp om att den Helige Ande "kan inleda en ny fas i relationerna mellan katoliker och evangelikaler – en fas som gör att vi mer fullständigt kan realisera Herrens önskan om att föra evangeliet till jordens mest avlägsna ändar."

Påven talade om dopets sakrament som "en ovärderlig gudomlig gåva" som alla kristna har gemensamt. "Dopets sakrament påminner oss om en grundläggande och mycket tröstande sanning: att Herren vandrar alltid

framför oss med sin kärlek, och med sin nåd". "Guds rike är alltid före oss, liksom mysteriet om kyrkans enhet."

Påven erkände att det fanns splittringar bland de kristna "redan från början", och konstaterade att "rivaliteter och konflikter" fortsätter mellan kristna samfund. "Sådana situationer", sa han, "försvagar vår förmåga att uppfylla Herrens befallning att förkunna evangeliet till alla folk." Kristna skulle bättre kunna förkunna evangeliet om de kunde övervinna sina meningsskiljaktigheter så att de tillsammans kunde sprida Guds ord och vittna om kristen kärlek.

Påven sa att han var glad över att höra om arbetet i olika länder med att bygga upp bättre relationer mellan katoliker och evangelikaler. Han nämnde det viktiga arbetet som utförs av det Påvliga rådet för främjandet av kristen enhet och den Evangeliska Världsalliansens teologiska kommission. Påven uttryckte också sin förhoppning om att ett gemensamt dokument, "Kristet vittnesbörd i en mångreligiös värld — rekommendationer för uppförande" kan inspirera "förkunnelsen av evangeliet i ett mångreligiöst sammanhang."

På Sveriges kristna råds hemsida kan vi läsa: "I juni 2011 publicerades det ekumeniskt mest representativa dokumentet sedan 700-talet. Bakom det står Kyrkornas världsråd, Påvliga rådet för interreligiös dialog och Evangeliska världssalliansen — det vill säga en stor del av världens kristna.

Dokumentet är översatt till svenska och har fått titeln "Kristet vittnesbörd i en mångreligiös värld" — rekommendationer för uppförande. Som kristna är vi kallade att vittna om Kristus, men den mångkulturella och mångreligiösa värld vi lever i kräver av oss att vi gör detta på ett respektfullt och etiskt godtagbart sätt. Men vad innebär det? Rekommendationerna är generellt skrivna och behöver konkretiseras i varje samhälle och situation.

Avsikten med dokumentet är att uppmuntra kyrkor, kristna råd och missionsorganisationer att reflektera kring sin nuvarande praxis och att använda rekommendationerna för att utarbeta egna riktlinjer för vittnesbörd och uppdrag bland dem som har olika religioner eller inte bekänner sig till någon religion alls." (Texten från Vatikanradions svenska redaktion)

Pater Aidan Nichols OP

Tankar om anglikanska kyrkans katolska arv överförda till svenska förhållanden

Aidan Nichols talar om den anglikanska kyrkan i England, men motsvarande tankar borde gälla Sveriges kristna tradition. Åtskilliga katolska element har bevarats i Svenska kyrkan och andra samfund efter reformationen. Jämför Andra Vatikankonciliet dekret om ekumeniken. Under de århundraden som katolska kyrkan i praktiken inte fanns i Sverige bevarades katolska element i Svenska kyrkan. Till denna bevarade tradition bör katolska kyrkan idag anknyta så att katolska kyrkan inte enbart blir ett främmande element i den svenska kulturen. Det räcker inte med att anknyta till en avlägsen medeltida svensk katolsk tradition eller till dagens katolska internationella kyrka. En svensk anknytning kan hjälpa invandrade katoliker in i svensk kultur, det svenska samhället och samtidigt bevara sin katolska tro. Risken är annars att den katolska tillhörigheten stärker invandrarens isolering och att den svenske katoliken lever i en trosmiljö med ringa anknytning till svensk tradition. Vi kan inte bara hoppa över 300 år och enbart anknyta till medeltidens katolska kyrka även om detta också är nödvändigt. Vad syftar jag då på när jag talar om katolska element i Svenska kyrkan och andra kristna samfund som katolska kyrkan i Sverige bör anknyta till. Först och främst tänker jag på delade kyrkobyggnader, psalmer och sånger, fromhetsyttringar inklusive väckelsen, kyrklig konst, kristendomens historia under de 300 åren, människoöden, diktning... så att kyrkan blir verkligt katolsk och inte en konfession.